

Egyetemalapítás: örökségvita Szegeden

A szegedi felsőoktatás 85. vagy az egyetem alapításának 425. évfordulóját ünnepeljük az idén? A Szegedre 1921-ben átköltöztetett kolozsvári egyetem eszmetörténeti és intézményi gyökerei Báthory István 1581. május 12-i egyetemalapítási nyilatkozatáig vezethetők vissza. De magáénak tekinti, magáénak tekintheti-e a Szegedi Tudományegyetem Báthory örökségét? Az egyetemalapítási vita nem új keletű.

Jubileumi évet ünnepel a Szegedi Tudományegyetem. A tanévnyitó ünnepségen a „85 éves a szegedi felsőoktatás” főirat és logó köszöntötte a gólyákat. Ám a szegedi egyetem előzményei 1581-ig nyúlnak vissza – mutatott rá több írásában és a minap az akadémiai bizottság székházában tartott előadásában Minker Emil. Az egyetemtörténetet is kutató gyógyszerész professzor szerint idén május 12-én akár az egyetemalapítás 425. évfordulóját is ünnepelhetnének Szegeden.

Történelmi fordulatok

Hiába köti össze a litvániai Vilnát, a romániai Kolozsvárt és a magyarországi Szegedet, hogy a három város egyeteme alapítását, szellemi örökségét Báthory István erdélyi fejedelem, majd lengyel király és Litvánia nagyhercege nevéhez kötheti. Az örökségből Vilna és Kolozsvár profitál: büszkélkedik az évszázados hagyománnyal. Szeged viszont hezitál, megosztott az egyetemi közvélemény.

A történelmi fordulatok úgy hozták, hogy Báthory István 1579-

ben Vilnában egyetemet alapított, aztán Erdélybe küldött tizenkét jezsuitát. A jezsuita rend Kolozsvárra megnyitotta iskoláját, és a híre Báthory 1581. május 12-én (éppen 425 éve) kiadta a kolozsvári egyetem alapítólevelét.

Ebben kilátásba helyezte a bábéros, magiszteri és doktori címek elnyerésének lehetőségét. Ezzel egy időben a kolozsvári iskolaalapítás megerősítését kérte ugyanattól a XIII. Gergely pápától, akitől a vilnai egyetem alapításának megerősítését már megkapta. A kolozsvári alapítást a pápa 1582. február 9-én megerősítette, és az intézményt egyetemi rangra emelte. Bár ezt a Báthory-egyetemet Kolozsvárra 1603-ban lerombolták, de felépült: Mária Terézia 1774-1775-ben jogi és orvosi karral egészítette ki. Viszont II. József líceummá fokozta le. Aztán átalakulva jogakadémiává és Orvos-sebészeti Tanintézeté előkészítette az 1872. november 10-én négy karral megnyílt kolozsvári egyetemhez.

Ez menekült – a trianoni diktátum következtében – Szegedre 1921-ben. A tablót bonyolítja, hogy 1940-ben jogilag új egyetem alakult Szegeden. De a kolozsvári gyökerek személyi, szellemi és történelmi vonatkozásai vitathatatlanok.

A szegedi felsőoktatás gyökereit keresők számára Vilna már 1928-ban mintát szolgáltatott. Ugyanis főnállása 350. évfordulóján, az akkor Lengyelországhoz tartozó Vilna egyetemének ünnepén Szegedről Iványi Béla jogtörténész vett részt. A tapasztalatairól írt jelentésében, majd Győrffy István rektorhoz írt levelében is azt javasolja, hogy Szeged is Báthoryt tekintse alapítójának, születése dá-

tumának pedig 1581. május 12-t. Javaslata nem talált általános megértésre, de ösztönzésére 1931-ben a szegedi Nemzeti Emlékcsarnokban elhelyezték a mellszobrot, melynek felirata: „Báthory István (1533-1586) egyetemalapító”.

A kolozsvári egyetem létrehozásaként a hatvanas években még 1918 szerepelt, de a mai Babeş-Bolyai egyetem címerében már az 1581 év. Sőt: a kolozsvári teológiai kar meg is ünnepelte alapítása 425. évfordulóját. De egy másik ottani intézmény, a Báthory István Gimnázium is éppen 425 éves tradícióira hivatkozva kapott 2005-ben Magyar Örökség-díjat.

Szeged jelenleg hezitál

Ezzel szemben Szegeden az egyetemen belül jogtörténészek, kulturtörténészek tiltakoznak a 425 évvel ezelőtti alapítás „történelmietlen” felvetése miatt. Hivatkozási alapjuk, hogy a kolozsvári egyetem Báthory-féle alapítólevele elveszett. Minker Emil annyit tud róla, hogy hiteles másolata 1764 márciusában még megvolt. A hezitálás másik kiindulópontja, hogy az európai egyetemtörténet sem tartja számon a kolozsvári alapítást, csak a vilnait. Ennek oka lehet a sok-sok azonosság – véli Minker Emil. Hiszen Báthory két egyetemet alapított, mindkettőt ugyanaz a XIII. Gergely hagyta jóvá, azonos az alapító rend, a karok száma, és a rektor, J. Wujek személye. Félreértés forrása lehet Európa hiányos tudása arról, miért foglalkozott Erdélyben iskolaalapítással a lengyel király. Szeged jelenleg hezitál.

Forrás: Délmagyarország